

LAUSUNTO

5.3.2024

Allekirjoitetun asiakirjan sähköinen versio

VN34558/2023

Helsingin pelastuslaitoksen lausunto rakentamislain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Helsingin pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua rakentamislain muutoksesta ja lausuu siihen liittyen seuraavaa.

Helsingin pelastuslaitos pitää huolestuttavana lain muutoksen ehdotusta tilapäisten tapahtumarakennelmien jättämistä niiden koosta riippumatta rakentamisluvan ulkopuolelle. Tosin Helsingin pelastuslaitoksen tietämyksen mukaan jo nykyisinkin tapahtumarakenteiden luvanvaraisuuden määrittämisessä on kuntakohtaisia käytänteitä ja periaatteita. Laki astuessaan voimaan ehdotuksen mukaisena yhdenmukaistaisi käytäntöä, mutta ainoastaan luvanvaraisuuden osalta. Tämä on kuitenkin huolestuttava suuntaus, koska tilapäisten yleisötapahtumien rakenteet voivat olla kooltaan hyvinkin laajoja, ne voivat olla useampikerroksisia ja henkilömäärä niissä voi olla satoja - jopa tuhansia eli niiden mahdollisessa onnettomuustilanteessa uhreja saattaa olla pahimmassa tapauksessa lukuisia.

Helsingin pelastuslaitos pitää hyvänä sitä, että nykyisin kunnan rakennusvalvonta on osaltaan valvomassa tapahtumarakennelmien turvallisuutta. Näin siksi, koska pelastusviranomaisella tai luultavasti poliisillakaan ei ole osaamista tarkastaa rakenteiden lujuutta laskelmista eikä valmiista rakenteista eikä heillä myöskään ole tuntemusta kantavuuden ja stabiliteetin vaatimusten perusteista. Tämä osaaminen on ainoastaan rakennusvalvonnalla. Pelastusviranomaisella tai todennäköisesti poliisillakaan ei myöskään ole osaamista valvoa rakennelman rakennesuunnittelijan pätevyyttä. Tämäkin osaaminen on rakennusvalvonnalla.

Lain ehdotuksen mukaisessa tilanteessa tapahtumarakenteiden valvonta jäisi käytännössä pelastusviranomaiselle, poliisille ja joissakin tapauksissa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKESille. Mikäli tapahtumassa on samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä paikalla tai jos VNa (407/2011) 3 §:ssä esitetyistä kriteereistä joku toinen kohta täyttyy, tulee tapahtumaan laatia yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelman sisältö on määritetty PeL (379/2011) 16 §:ssä. Pelastussuunnitelma toimitetaan alueen pelastusviranomaiselle viimeistään 14 vrk ennen tilaisuutta. Lisäksi tiettyihin tapahtumiin tulee laatia kuluttajaturvallisuuslainsäädännön edellyttämä turvallisuusasiakirja. Tämä voidaan yhdistää pelastussuunnitelmaan, jos se on tarkoituksenmukaista. Yhdistetyn asiakirjan on täytettävä molempien lainsäädäntöjen vaatimukset.

Pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa ilmoittaa sille toimitetusta suunnitelmasta poliisille sekä ensihoidosta vastaavalle terveysviranomaiselle. Lisäksi pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa suorittaa kohteessa palotarkastus. Myöskään kuluttajaturvallisuusviranomaiset eivät tarkasta kaikkia tapahtumia.

Tulevaisuudessakin kunnan rakennusvalvontaviranomaisen pitäisi olla omalta osaltaan valvomassa tilapäisten rakenteiden turvallisuutta, koska se on käytännössä ainoa taho, jolla on osaamista suorittaa tämä laadukkaasti. Laissa tulisi määritellä menettely, jolla varmistettaisiin rakennusvalvonnan mukana olo hankkeissa. Tämän menettelyn ei tarvitsisi olla lupamenettely,

onnettomuuksien ehkäisy | pelastustoiminta | ensihoito | väestönsuojelu | varautuminen



LAUSUNTO

[Numero]

vaan se voisi olla siihen verrattuna kevyempikin menettely. Helsingin pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan rakennusvalvontaviranomaisella tulee olla jatkossakin vastuu rakentamisen valvonnasta, mukaan lukien tilapäiset rakenteet ja rakennelmat yleisötilaisuudessa ja muussa tapahtumassa. Mikäli lainsäädännössä edellytetään, että tilapäisille rakennelmille tulee hakea rakentamislupaa, tulee rakennusvalvontaviranomaisella olla tosiasialliset resurssit käsitellä luvat yleisötilaisuuksien ja muiden tapahtumien vaatimalla aikataululla.

Ehdotettu muutos 42 §:ssä vaatii tarkennusta siihen, mitä tilapäisellä tarkoitetaan ja mitkä yleisörakenteet jäävät luvanvaraisuuden ulkopuolelle. Esimerkki: Vaatiiko jatkossa ehdotetun lain mukaan rakentamislupaa esimerkiksi 3000 henkilön katsomo, joka rakennetaan yhden jääkiekko-ottelun ajaksi?

Tilapäisten ja väliaikaisten rakennelmien turvallisuuden varmistamiseksi laissa tulisi säätää menettelystä, jolla rakenteiden turvallisuus varmistetaan. Tapahtumarakenteita rakennetaan myös esimerkiksi telineratkaisuilla. Onnettomuustutkintakeskus on tutkintaselostuksessaan T2023-01 (Väliaikaisen telinesillan sortuminen Espoon Tapiolassa 11.5.2023, julkaistu 28.02.2024) todennut väliaikaisten telinesiltojen rakentamisesta: "Telinealalla ei ole käytössä yhtenäisiä käytäntöjä, joilla varmistetaan telinerakennelman suunnittelun edellyttämä osaaminen. Siksi toteutukseen voi päätyä telinerakennelmia, joiden rakenteet ovat mitoitukseltaan riittämättömät. Toteutusvaiheessa suunnitelmien turvallisuutta ei enää varmisteta."

Onnettomuustutkintakeskuksen tutkintaselostuksessa on myös tuotu esille, että telinerakennelmia kokoavilla henkilöillä ei välttämättä ole riittävä osaamista tarkastella suunnitelmissa tehtyjen teknisten ratkaisujen turvallisuutta. Jos tutkinnan kohteena olevalta sillalta olisi edellytetty rakennuslupa tai toimenpidelupa, olisi rakennusvalvontaviranomaisen lupamenettelyssä varmistettu rakennuksen tai rakennelman suunnittelulle ja toteutukselle asetettujen vaatimusten toteutuminen.

Edellä mainitun lisäksi toistamme sen, mitä pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on lausunut rakentamislain uudistuksen yhteydessä 7.12.2021 (42 § Rakentamislupa):

Uusi laki mahdollistaa alle 30 m²:n kokoisten rakennuskohteiden rakentamisen ilman rakentamislupaa. Kyseiseen pykälään tulisi lisätä rajoite, että ilman lupaa rakentaminen ei kattaisi nyt jo mainittujen rajoitusten lisäksi myöskään autosuojarakennusta tai -katosta ja tulisijallista rakennusta. On olettavissa, että esimerkiksi nämä paloturvallisuuden erityisosaamista vaativat rakennukset eivät tule täyttämään kaikkia paloturvallisuusvaatimuksia, mikäli ne toteutetaan ilman pätevää suunnittelijaa, rakentamislupaa ja viranomaisvalvontaa. Kaikilla hankkeeseen ryhtyvillä ei ole sellaista tietämystä ja osaamista paloturvallisuussäädöksistä, että rakennukset tulisivat olemaan paloturvallisia. Puutteita tulisi ilmenemään todennäköisesti ainakin savupiippujen riittämättömänä korkeutena, tulisijojen ja savuhormien puutteellisuutena suojaetäisyyksinä ja palo-osastointien puutteina autosuojarakennuksissa ja -katoksissa.

Pekka Itkonen
Riskienhallintapäällikkö

Pekka Itkonen
riskienhallintapäällikkö